

Список використаних джерел:

1. Крестовська Н.М. Ювенальна юстиція : навч. посібник/ А.І. Гусєв, Ю.Б. Костова, Н.М. Крестовська, Т.Є. Семікоп, В.І. Шмеріга, І.Г. Терещенко; за ред. Крестовської Н.М. О.: ОЮІ ХНУВС, 2006. 243 с.
2. Крукевич О.М. Здійснення правосуддя щодо неповнолітніх у країнах романо-германського та англо-американського типів правових систем. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2014. № 4 (51). С. 143–148.
3. Порохня В.В. Ювенальна юстиція: зарубіжний досвід. 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://elar.naiaiu.kiev.ua/bitstream>> (дата звернення 12.10 2020.)
4. Терещук Г. Зарубіжний досвід функціонування основних моделей ювенальної юстиції. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 2. С. 116-120.

Гевко Н. І.

*магістрантка групи мСР-1
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка*

Науковий керівник:

Главацька О. Л., к. п. н., доцент

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФАКТОР АНТИВИГОРАННЯ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність теми дослідження. Творчий потенціал вихователя закладу дошкільної освіти (ЗДО) постає як динамічна особистісна структура, яка є основою творчої самореалізації суб'єкта педагогічної діяльності і виражається інтеграцією ціннісного, когнітивного та діяльнісного компонентів. Домінантою його змісту виступає визнання та прийняття творчості як важливої життєвої цінності й професійної необхідності. У багатогранності своїх проявів творчий потенціал вихователя ЗДО пов'язаний із його світоглядною позицією, інтелектуальною сферою, сукупністю дієвих установок та пріоритетів.

Критерії творчого потенціалу вихователя співвіднесені з його

ТНПУ MAGISTERIUM

компонентами: осмислення і прийняття ціннісної природи самої творчості; визнання творчого характеру педагогічних цінностей; наявність творчих ідеалів та образів-орієнтирів у житті й в професії (ціннісний компонент), знання про людину як особистість, її креативність; знання специфіки педагогічної творчості; творчо орієнтований педагогічний світогляд (когнітивний компонент), розвинені творчі здібності; творче володіння педагогічним інструментарієм (діяльнісний компонент) [4, с. 9].

Проблема актуалізації творчого потенціалу вихователя ЗДО, незважаючи на велику кількість емпіричних та теоретичних досліджень у різних галузях наукового знання, відноситься до категорії найбільш складних, неоднозначних і недостатньо вивчених. Актуальність її полягає в тому, що сучасному суспільству необхідні висококваліфіковані вихователі, здатні до саморозвитку та компетентні в розвитку творчого потенціалу підростаючого покоління [6].

Дошкільний заклад – самоцінний, принципово новий етап в житті дитини, коли починається виховання і навчання в освітній установі, розширюється сфера її взаємодії з навколишнім світом, змінюється соціальний статус і збільшується потреба у самовираженні [3, с. 81].

Метою статті є дослідження ролі творчого потенціалу як фактору антивигорання вихователя закладу дошкільної освіти і обґрунтування його значимості у попередженні синдрому професійного вигорання.

Виклад основного матеріалу. Філософське трактування поняття «творчий потенціал особистості» є доволі багатограним. Воно визначається у наступних характеристиках: обдарованість людини, здатність до самореалізації, прагнення до вищих етичних ідеалів, наявність можливостей реалізації нових напрямів діяльності суб'єкта творчості [8, с. 13].

Проблема творчого розвитку особистості ніколи не втрачала актуальності. Вітчизняною та зарубіжною наукою накопичено значний досвід у розробці основних теоретичних передумов проблеми формування творчої особистості педагога. Її досліджували такі філософи, педагоги, психологи як Б. Ананьєв, В. Андрєєва, М. Бердяєв, В. Кан-Калик, О. Леонтєв, Б. Ломов,

С.Рубінштейн, О. Савченко. Здібності творчої особистості вивчалися Л. Виготським, В. Дружиніним, В. Кліменком та ін. Сутність творчості як специфічного виду діяльності розглядалася В. Давидовим, М. Валлахом, Дж. Гілфордом, Л. Коганом, О.Матюшкіним, Я. Пономарьовим та ін. Проблеми дошкільного виховання в історико педагогічних аспектах розглядалися С.Дудковською, С. Попиченко, В. Сергеевою, Т. Слободянюк та ін.

Науковці розглядають творчий потенціал як сукупність вмінь, навичок і можливостей, що визначають рівень розвитку особистості. Він складається із природних здібностей, спрямованості інтересів, інтелекту, прагнення створювати щось нове, швидкості засвоєння нової інформації, допитливості, працьовитості, наполегливості, цілеспрямованості. Важливу роль відіграє швидкість оволодіння професійними вміннями та навичками, майстерність виконання певних дій, здатність до реалізації власних стратегій і тактика вирішення виникаючих проблем та завдань, пошук виходу із нестандартних, екстремальних ситуацій [1; 5].

Кожен індивід має творчі здібності, які становлять його творчий потенціал. Він визначається як «джерело, можливості, засоби, запаси, які можуть бути використані аби досягнути певної мети; можливості окремої особи, суспільства, держави» [2, с. 98]. Культурологічний словник пропонує таке визначення творчого потенціалу – «це інтегральна категорія людини, ядро її сутнісних сил, які виражають міру активності індивіда в процесі його самореалізації. Джерелом творчої активності людини є інформаційно-енергетичний обмін» [7, с. 163].

Фундаментальним параметром у змісті творчого потенціалу є емоційно-вольові характеристики, які виявляються у натхненні, інтуїції, розвинутій уяві, нестандартному сприйнятті речей, вмінні ризикувати.

Серед важливих пріоритетних якостей творчої особистості вихователя вчені виділяють наступні: прагнення до самореалізації, захоплення справою як покликанням, автентичність особистості, незалежність щодо суджень, упевненість у власних силах, індивідуальність і гнучкість, критичність і високий ступінь рефлексії.

ТНПУ MAGISTERIUM

Творчий потенціал вихователя дошкільного закладу включає в себе вміння створювати у процесі професійної діяльності щось нове, поєднувати, видозмінювати, адаптувати його до вікових та індивідуальних особливостей дитини з метою задоволення її потреби у спілкуванні та творчій діяльності. Важливе місце посідає гнучкість у виборі ефективних засобів впливу на дитину, пошук нестандартних методів вирішення навчально-виховних завдань чи конкретної психолого-педагогічної ситуації, оригінальне використання способів стимулювання творчої ініціативи вихованців і їх пізнавальної активності [2].

Творчість є сутнісною складовою професійної компетентності вихователя сучасного ЗДО, яка являє собою гармонійне поєднання знань і вмінь із розвитком професійних якостей та світоглядних позицій і формується вона за певним алгоритмом:

– перший етап передбачає усвідомлення вибору професії, засвоєння педагогічних аксіом та первинних професійних умінь;

– другий етап включає опанування широкого кола педагогічних знань, формування світоглядних принципів, оволодіння основними професійними вміннями та шляхами до педагогічної майстерності;

– третій етап характеризується розвитком аналітико-синтетичних умінь, вибором методологічних орієнтирів діяльності, вдосконаленням існуючих професійних умінь і педагогічної майстерності;

– на четвертому відбувається розвиток педагогічної творчості на базі самовдосконалення особистості, що здійснюється на основі отриманих знань, а фахове вміння переходить на усвідомлений професійний рівень [5].

Психологічним механізмом реалізації творчого потенціалу вихователя ЗДО виступає інтеграція позитивних почуттів та емоцій у напрямку активізації енергетичного потенціалу особистості. Педагогічна діяльність, спрямована на реалізацію творчого задуму, стимулює творчу активність, наповнює її новою суттю суб'єктного рівня. Позитивні відчуття та емоції, що сповнюють особистість у процесі творчості, не просто підтримують, зберігають та обумовлюють подальшу творчу активність, а й запобігають концентрації уваги на негативних

ТНПУ MAGISTERIUM

почуттях, переживаннях та психічних станах, які викликані несприятливими факторами професійної діяльності, протидіючи тим самим виникненню та розвитку синдрому професійного вигорання.

Науковцями досліджено, що високий творчий потенціал негативно корелює з рівнем професійного вигорання. Тобто, чим вищий потенціал, тим нижчий рівень вигорання, і навпаки, чим вищий нереалізований внутрішній потенціал та менша творчість, тим сильнішою є незадоволеність життям та професійною діяльністю. Високий творчий потенціал позитивно корелює із задоволеністю власними досягненнями, внутрішньою та зовнішньою підтримкою, професійним спілкуванням, діловою активністю, самоконтролем, оптимістичністю, негативно – із напруженістю та негативними емоціями. Як ми бачимо, позитивна кореляція творчого потенціалу з інтегральним показником якості життя та негативна – з рівнем вигорання свідчать: чим вища творчість, тим краща задоволеність життям і менший ризик виникнення синдрому професійного вигорання. Робоче середовище, яке є сприятливим для творчості, негативно корелює з фазою вигорання. Люди з високим творчим потенціалом частіше застосовують різні ефективні копінг-стратегії, які допомагають їм протистояти стресу та синдрому професійного вигорання [2].

На основі вищенаведеної інформації можна зобразити гіпотетичну модель попередження професійного вигорання вихователя ЗДО: зменшення ризику виникнення вигорання завдяки впливу на творчий потенціал особистості (нейтралізація когнітивних та емоційних бар'єрів творчого ставлення до себе і певних ситуацій, прояв творчості при вирішенні проблем, забезпечення умов робочого середовища, які сприяють розвитку творчих здібностей). Підвищення творчого потенціалу особистості збільшує показник задоволеності якістю життя та попереджає синдром професійного вигорання.

З метою формування та розвитку творчого потенціалу індивіда потрібно створити необхідні умови, що будуть стимулювати його творчу активність та вольові зусилля [7]. Тобто, провідною характеристикою потенціалу особистості є мотивація. До умов, які сприяють розвитку творчого потенціалу

ТНПУ MAGISTERIUM

особистості належать: ситуації певної незавершеності та відкритості, замість регламентованих чи суворо контрольованих; спонукання до постановки питань; заохочення відповідальності та незалежності; увага на самостійних розробках, спостереженнях, почуттях, тощо; спонукання самостійних підходів та оригінальних пропозицій; формування критичного мислення в процесі аналізу роботи; доброзичливість під час виправлення помилок [3, с. 85].

Таким чином, професійне вигорання не є закономірністю, а наслідком деструктивної поведінки особистості та співвідношенням праці й відпочинку. Вихователі ЗДО перебувають в групі підвищеного ризику професійного вигорання, тому для його попередження необхідно проявляти творчість, ініціативність та використовувати усі фактори, які впливають на рівень творчого потенціалу. Починати доречно із методів саморегуляції та релаксації.

Список використаних джерел:

1. Винник В. 100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання. Київ: Літера ЛТД, 2010. 174 с.
2. Вінник Н. Д. Творчий потенціал педагога як чинник успішної професійної діяльності. *Проблеми сучасної психології*. 2010. №7. С. 97-105.
3. Давиденко А. А. Логіка і психологія у творчій діяльності людини. *Педагогіка і психологія*. 2006. № 3. С. 79-86.
4. Дацунова С. Подолання синдрому емоційного вигорання: аналітичний практикум. *Психолог. Шкільний світ*. 2009. № 17. С. 9-11.
5. Думанська Г. Синдром емоційного вигорання у педагогів: інтерактивна профілактична програма. *Психолог. Шкільний світ*. 2010. № 45. С. 3-6.
6. Качур О. Профілактика професійного вигорання в закладах освіти. *Психолог. Шкільний світ*. 2010. № 40. С. 3-7.
7. Колтунович Т. А. Особливості взаємозв'язку суб'єктивного відчуття щастя та професійного вигорання у вихователів дитячих навчальних закладів. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені ВО Сухомлинського. Серія: Психологічні науки*. Миколаїв, 2013. Вип. 10. С. 161-166.
8. Нахаба О. Профілактика професійного згорання педагогічних

працівників: семінар-практикум для психологів. *Психолог. Шкільний світ*. 2005. № 41. С. 12-14.

9. Тищук Л. І. Психологічні чинники запобігання синдрому професійного вигорання педагога дошкільного навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2008. 20 с.

Глебенкова Н. В.
магістрантка групи мСР-21
факультет педагогіки і психології
ТНПУ імені В. Гнатюка
Науковий керівник:
Водяна О. В., к. п. н., викладач

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Актуальність теми дослідження. Сьогодні ведеться багато дискусій (частіше серед здорових людей) про недопущення вживати слово «інвалід», начебто воно є образливим. Хоча це слово походить від англійського «in war» – на війні. Так називали людей, які отримали важкі травми, захищаючи свою Батьківщину. Такі люди завжди були шанованими. В центрі Парижу на їх честь навіть побудовано палац під назвою Invaliden Palace. На мою думку, більш образливо називати людину з обмеженими можливостями. Часто не хвороба обмежує наші можливості, а загальносуспільна думка, що особи з обмеженими потребами – це люди другого сорту.

Метою статті є обґрунтування особливостей соціальної адаптації дітей з особливими потребами у навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статистичних даних, в Україні кількість дітей з інвалідністю сягнула показника 167 тисяч дітей або 2% від усього дитячого населення країни 8 млн., що й засвідчує масштабність глобальної проблеми інвалідності. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для людей з інвалідністю проголошують, що кожна дитина та її потреби важливі для суспільства. Необхідність